

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Thomæ Tamburini Societatis Iesu Siculi
Caltanisettensis, In Alma Vniversitate nobilis Civitatis
Messanæ, Theologiæ Primarij Professoris. Explicatio
Decalogi Duabus distincta partibus**

In qua omnes ferè conscientiæ casus, ad decem Præcepta pertinentes,
mira brevitate, claritate, & quantum licet, benignitate declarantur

Continens sex Libros posteriores in Decalogum, id est, expositionem
præceptorum secundæ tabulæ

Tamburini, Tommaso

Monachii, Anno M.DC.LIX.

An pluris credito, quàm numerato rem vendere fas sit? num. 2.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39995

nos afferimus, æquitatem nolle, ut dum Titius possit, nolit populo resarcire damnum ipsi illatum: damnum, inquam, quamvis ex sola occasione venditionis ipsis Titij, sed tamen, quod moraliter censetur ab ipso factum, non quoad peccatum, sed propter æquitatem, quoad restitutionem faciendam illi populo, qui damnum denique passus est.

14. Attuli ergo sequentem paritatem ad meam sententiam olim confirmandam: si Ioannes occidat, vel vulneret p Antonium, & imputetur delictum Cæsari, qui Caesar cogatur à Iudice expensas Medicorum solvere Antonio, certè Ioannes debebit restituere Cæsari, non autem Antonio, quia is est plenè satisfactus: ita ergo in casu nostro, &c. Respondet P. Bardi, hic adesse unum idemque homicidium, seu vulnerationem, quare non esse mirum, si restitutio Cæsari debeatur: at in casu nostro est duplex venditio &c. Hæc ille. Verum, quia probatum jam modo est, moraliter censi unam venditionem in ordine ad restitutionem ex æquitate faciendam, utpote quæ utraque venditio habeat connexionem in uno eodemque materiali frumento, responsio hæc paritatem infringere, quoad praxim, nequaquam valet.

p Id pono, quia casus frequentior esse posset in vulnerando, quam in occidendo; atque adeo non erit inutilis, ut innuit P. Bardi ib. num. 21.

15. Illud denique contrariæ sententiæ omnino dandum. Nam si Titius forte excessum illum reddidit pistori, non est cogendus, iterum reddere populo: eadem enim æquitas postulat, ut

quandoquidem ipse purgavit suum delictum, reddendo excessum, nec aliquid alienum inveniatur habere, ut non debeat amplius molestiam pati. Tunc ergo reddat ipsi populo pistor, neque tunc solum, verum etiam in casu, quo Titius nolit quidpiam ulli reddere: non enim propterea pistor liberatur ab obligatione restitutionis contractæ ex suo delicto contra populum commisso.

§. VI.

De renditione pecunia credita.

Quando rem nunc vendens, nunc illam ementi consignans, accepturus ab eodem postea pretium, vendis credito; quando vero contra, nunc accipis pretium, configuratus postea rem, anticipato rem vendis, & de utroque contrahendi modo esse debet separata discussio, de priore hic, de posterioribus postea.

An pluris credito, quam numerato rem rendere fas sit?

2. Supra legitimum, vel supra summum pretium fas non est, ex eo solum prætextu, quod credito res vendatur. Ratio est manifesta, quia in hac dilatatione solutionis contineretur implicitum mutuum; perinde enim fieret, si mutuarentur, v. g. centum, ut ad certum tempus redderentur centum & decem, quæ est aperta usura, ut suo dicetur loco. Excludo etiam prætextum officij mercatoris, & prætextum privationis numeratæ pecunie: illud, quæ esse mercatorem, non dat jus ad aliquid

supra

supra justum pretium, sed solum intra, modo supra b explicato: hæc, quia, an ea privatio aliquo sit digna pretio, erit inferius c disputandum.

a Mol. t. 2. d. 355. Lefl. l. 2. c. 21. du. 6. & paſim. b ſup. §. 4. n. 13. c inf. c. 2. 9. 5. & 6.

3. Dixi autem (ex eo solum prætextu) quia ſunt duo capita unde fas fit, a liquid excedens accipere.

Primum caput eft, ratione periculi, quando d ſcilicet mercator probabilitate timet (non ex ſua pufillanimitate) emptorem non ſoluturum, vel cum expenſis, ſeu cum diſſicultate ſolutrum. Quanti ergo hoc periculum iudicio prudentis valet, tantum ei ultra commune pretium, accipere licebit. Ratio eft, quia hæc ſubire pericula, prelio alſtimabile eft; fane fidejuſſor licet e potest aliquid accipere, ratione periculi & oneris, quod fuſcipit, ſolvendi in defectum principalis. Cur ergo non & in caſu noſtro? &c. Vide tamen Molinam e ac Lefſium f, qui recte monent, venditorem ſub onore reſtitutionis debere emptori maniſtare, ſe propter dictum periculum plus exigere, quia fortaffe nolleſ ſic emere.

d Val. t. 3. d. 5. q. 20. p. 2. conf. 4. e Mol. d. 356. f Lefl. c. n. 55.

4. Secundum caput eft, ratione lucri ceſſantis & damni emergentis. Ratio eft, quia tunc non vendis dilatationem temporis, ſed quod tua intereſt: Conſimatur, quia in mutuo aliquid plus ſupra ſorte in accipi potest, ratione lucri vel damni, cum conditionibus huius loco explicandis: idem ergo in hac venditione, quæ ut modo dixi, eft im- plicitum mutuum.

g l. Abbatem & Navar, num. 13. de uſuris, & communiter Doctores. h in- fra cap. 8. §. 3.

5. Notant autem doctores i, in caſu noſtro quatuor requiri conditiones. Prima eft, ut vere tu eſſes numerata pecunia venditurus: ſecunda, ut vere tu eſſes illam, & non aliam pecuniam ne- gotiaturus: tertia, ut minuatur totum illud, quod ratione periculorum & ex- penſarum, arbitrio boni viri, in ea ne- gotiatione fuiffes expenſurus: quarta, ut omnino ſignificetur id emptori, niſi aliunde ſciat; ſecus, eft tibi onus reſti- tuendi, cum nolleſ forte is rem emere cum hoc onere.

i Mol. d. 355. Lefl. c. & paſim.

6. Ex defectu primæ conditionis, mercatores paſsim delinquere notat Lopez l, quia paſsim vendunt carius cre- dito, etiam ubi pauci ſunt, qui emiſſe numerato: quod inuſte ſit; cum enim tunc mercator non vendidifſet nume- rato, non habuifſet eam pecuniam, cum qua negoſiando potuifſet aliquid lucrari, atque adeo nihil lucri tunc illi- ceſſat.

1 Lop. I.c. de contr. c. 16. conf. 5.

7. Ad secundum hoc caput ſpectat, quando mercator erat rem ſuam aliò translaturus, ubi pluris vendidifſet: hoc enim eft lucrum ceſſans: admoneatur tamē emptor, expenſeq; ac pericula, de- ducātur, ut ſuperius in ſimiſi diximus.

8. Ad idem ſpectat etiam, quando vendor statuerat rem vendere tem- pore, quo pluris ea fuiffet valitura m. Erit enim & tunc lucrum ceſſans. Illas ramen conditiones recole, ut pretium verè & certo majus futurum fuiffet, (nam ſi dubium, mox dicam num. 12.)

Eee z

& 12.)

& 12.) ut verè servaturus, & vendituruſ esſes; ut expenſæ, & pericula deducantur, ut emptor admoneatur.

m Mol. d. 355. o patet ex c. in civitate, & c. naviganti. de uſuris.

*Frumentum venditum, & conſignatum
hieme ad pretium mensis Maij.*

9. Ex dictis, præſertim ex hoc ſecondo capite damni emergentis, lucri-que ceſſantis, ſolves illud commune Siculis in frumentorum negotiatione, alijs in aliarum mercium genere: mer- cator enim vendit, conſignatque colo- no centum v. g. mensuras frumenti, nunc mense Ianuarij, & id preto, quod curret mense Maij, quo tempore ſolet, propter diſtantiam à praecedente mēſe, major eſſe frumenti penuria, adeoque maius & pretium: Iuſtene id fieri pu- tandum eſt? Solves, inquam, afferendo, omnino fieri iuſtè, ſi absolute loqua- mur, quia rei pretium iuſtum eſt illud, quod currit, quando rem venditam conſignas; tunc enim tranſeretur do- minium. Qua ergo ratione eligis alium mēſem, & hunc Maij, quo pretium carius eſſe conſuevit?

10. At verò, dic, iuſtè fieri poſſe, quando eas mensuras verè mercator ſervaturus eſſet, ac verè illo preto ven- diturus, & nihilominus in gratiam co- loni, vel cujuſcumque id totum ſcien- tis, vendat: immo tunc, quia frumen- tum (ut ſolet) creviſſet in horreo mer- catoris, hoc incrementum (deductis expenſis) à colono ſibi ſolvi, petere mercator iuſtè poſterit; ratio eſt, quia tunc ceſſat mercatori lucrem &c. Pre- tium autem, ſive tradatur mēſe Ianuarij, ſive mēſe Maij, ſive ex toto, Maij varietas preto, ut non fuerit pre- ſive ex parte, nihil hiç intereſt, quia tium ullum, quod dici poſſet cucur-

tota viſ hujiſ lucri fundatur in valore rei, quæ vendenda & conſervanda pro illo tempore fuſſet. Scio, Cajetanum docere, ſi ſolutio fiat mēſe Maij, licet mercator frumentum pro illo tempo- re non eſſet ſervaturus, & pecuniam, (quam viſ eam mēſe Ianuario habuiſ- ſet) non eſſet negotiaturus: Scio, in- quam, docere, aliquid plus tunc à mercatore poſſe ſumi, quia comple- mentum venditionis (aī Cajetanus) fit mēſe Maij. Sed non eſt ullo modo audiendus, quia venditio, quoad ſub- ſtantiam, faſta fuit mēſe Ianuarij, & illud complementum non eſt aliud, niſi ſolutio preto dilata, quæ eſt implica- tum mutuum; unde ſi propter hanc ſolam dilationem aliquid plus accipe- retur, ex mero muſuo acciperetur, at- que adeo per uſuram, lege Molinam & Lessium o.

n Molin. d. 355. o Leſſl. c. d. 4. & 6.

11. Inquires, mēſe Maij variū in varijs diebus eſſe pretium ſolet; li- cebit ergo huic mercatori, ratione dicti lucri ceſſantis, vendere mēſe Ianuarij, ſupremo preto vulgari, currendo mēſe Maij? reſpondeo, nequaquam licere. Licebit enim vendere preto, quod majore parte mēſis vigebit: ra- tio eſt, quia mercator probabiliter eo preto erat venditurus, quod commu- niter, eo mēſe, erat futurum. Hoc igitur pretium illi ceſſabit, atque adeo hoc ſolum exigere poſterit. Adverte, ſi futurum eſſet pretium legitimum, hoc ſolum exigere poſſe, non vulgare, quia in eo caſu hoc ſolum illi ceſſaret.

Quid, ſi tanta fuit eo anno mēſe Ianuarij, ſive mēſe Maij, ſive ex toto, Maij varietas preto, ut non fuerit pre- ſive ex parte, nihil hiç intereſt, quia tium ullum, quod dici poſſet cucur- riffe

